GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 32.

We Srodę Dnia 21. Kwietnia 1802.

Z Wiednia d. 14. Kwietnia.

D. 11 t. m. w niedzielę kwietnią Cesarſtwo JJ. wraz z Arcy Xzętami i całem dworem znaydowali ſię na święceniu palm i na paſſyi w kościele zamkowym.

Od trzech lat gubernium niżſzey Auſtryi zwrociło ſwoią uwagę na ſzczepienie krowiey ospy w Anglii wynalezioney, i po wielu doświadczeniach przez tuteyſzych medyków czynionych, uznało ią za użyteczną dla rodzaiu ludzkiego. Gubernium niżſzey Auſtryi zaleca ią przeto wſzyſtkim mieſzkańcom tuteyſzego miaſta i kraiu, iako iedyny i łatwy ſposób zapobieżenia złem skutkom naturalney ospy, i poczyniło potrzebne urządzenia, że każdy może do tego łatwo przyyśdź.

Z Brynu d. 12. Kwietnia.

Pod d. 11 Marca donoſzą z Konſtantynopola, że porozbiciu poczty przy Filippopolis obrocono ią do Konſtantynopola na *B*ukareſt. Baſzowie wysłani przeciwko buntownikom, zbili ich zupełnie, do którego zwycięztwa nay więcey przyłożył ſię Haki Baſza z ſwoiem wybornem woyskiem.

Dywan ieſt teraz niezmiernie zatrudniony, do czego nietylko ciągłe rozruchy, i nieporozumienia z Anglią, ale nawet ważne depeſze z Paryża i Petersburga odebrane, powód dały. Mówią, że przy pokoiu między Francyą i Anglią wiele ſię domniemywań wyiaśni.

Przybył z Londynu goniec przeznaczony do Egiptu, w nadziei, że tam zaſtanie lorda Elgin, ale że ón w Konſtantynopolu chorobą złożony leży, oddał mu zatem depeſze, które ſię maią tyczeć urządzenia Beiow w Egipcie i zagodzeń nieporozumień pomiędzy kommendantami tureckim i angielskim. P. Stratton iuż odprawił wiele naradzeń z W. Wezyrem, lecz skutek ich dotąd nie ieſt wiadomy. Anglicy maią ieſzcze w Egipcie 5000 Indyanów, a okręty tureckie i greckie nie mogą ieſzcze odpłynąć. — Chociaż beiowie w utrzymywaniu ſwey konſtytucyi dotąd przez Anglików wſpierani byli, z tem wſzyſtkim nie chcieli dłużey ſpuſzczać ſię na ich protekcyą, i złączonemi siłami do wyżſzego Egiptu wyciągnęli. W. Wezyr chcąc ich nakłonić do poddania ſię porcie, przyrzekł im wynadgro-

dzenie za ich posiadłości w Egipcie i umieszczenie w nowym rządzie, ale beiowie niechcą słuchać tych pięknych obietnic.

Z Florencyi d. 19. Marca.

Ob. Tassoni sprawuiący interessa Rzepltey Włoskiey doniosł wczoray naszemu monarsze na audyencyi nadzwyczayney o zaprowadzeniu nowego rządu w tey Rzpltey i oddał zaraz Królowi Jmć 1 exemplarz konstytucyi i listę pierwszych władź w Lionie wybranych; król przyiął go iak naygrzeczniey i podziękował mu za to przyiacielskie oznaymienie.

Dowiaduiemy się z Rzymu, że ob. Lebrun, adiutant pierwszego konsula, przybył d. 12 do tego miasta z Palermo, gdzie miał przez godzinę audyencyą u Króla Jmć obu Sycyliy, i kilka naradzeń z ministrem Akton odprawił. Przeieżdzaiąc przez Neapol był prezentowany następcy tronu. W Rzymie oczekuie depeszow dla udania się do Paryża.

Z Genui d. 24. Marca.

Nasz arcybiskup kardynał Lercari umarł d. 18 t. m. w 80 roku wieku swego. Ciało iego pochowane zostało z należytemi uroczystościami w kościele katedralnym.

W tych dniach przyprowadzono tu 17 osób aresztowanych w Novi przez woyska tam posłane dla przywrocenia spokoyności. Osoby te na kilka dni przed ich aresztowaniem, za dobraniem kłuczy wyniosły z zbroiowni Francuzkiey u S. Rocha 30 bomb, które miały na wszystkich częściach miasta w umowionym czasie pozapalać, i w czasie zrobionego strachu nayniegodziwszych dopiąc zamachów. Tu także wiele osób po aresztowano z rozkazu policyi, lecz nie wiadoma ieszcze przyczyna.

Z Londynu d. 2. Kwietnia.

Wczoray powrocił tu lord Cornwallis z Amiens, a pomowiwszy nieco ze swoim synem lordem Brome udał się do lorda Hawkesbury i Pana Adingtona. W Dower przyięły go okrzyki mnogiego ludu. Lord Whithworth dopiero po wymianie ratyfikacyy wyiedzie do Paryża.

Gazeta ministeryalna *the Times* zawiera wiele uwag nad dniem w którym pokoy ostateczny podpisano. " Monitor mówi że pokoy d. 25 Marca podpisano, a inne wiadomości że d. 27 Tey rożnicy iest następuiąca przyczyna: Od dawnego czasu iezyk francuzki był iezykiem dyplomatycznym, niniey szy traktat był iuż d. 25 w tym iezyku podpisany, lecz lord Cornwallis żądał przyłączenia obok oryginału angielskiego przekładu, a tak traktat dopiero d. 27 Marca w obu iezykach podpisany został. ,, Ambassada francuzka ma się na przyszłość tłumaczeniem angielskim dyplomatycznych aktów zatrudniać.

Goniec stanu P. Hunter dnia wczorayszego wieczorem wyiechał z depeszami do P. Jakson do Paryża; mówią że iuż powiozł ratyfikacyą traktatu.

Dzienniki nasze mieszczą w sobie traktat ostateczny przełożony z Monitora i czynią wiele uwag w tey mierze. Dzienniki oppozycyyne dziwią się, że nic nie wspomniano o prezydencyi Bonapartego w Rzpltey włoskiey. Podług punktów przedugodnych, Malta zostawać miała pod opieką trzeciego mocarstwa. Dziś 6 mocarstw ią gwarantuie. Koszta utrzymywania ieńców w obcych kraiach maią bydź od każdego mocarstwa zapłacone. Gdy Anglia więcey ma ieńców francuzkich, niż Francya naszych, zatem nam dopłaci, która summa podług obrachunku 2 mill. wynosi. Ale od tey summy ieszcze część znaczna odeydzie, wiadomo iest bowiem, że traktat ostateczny stanowi, aby także utrzymywanie

 ...kich woysk w rachunek weszło, które przed wzięciem w niewolą na żołdzie i pod rozrządzeniem stron godzących się zostawały. Wiadomo, iak Francuzi dobrze obeszli się z ieńcami rossyyskiemi, i na nowo ich umundurowali. Zdaie się więc, że na mocy traktatu te koszta Anglia zapłaci, ponieważ Rossyanie byli woyskiem posiłkowem Anglików. Długość negocyacyów przypisuie publiczność nasza wielu oddzielnym ugodom.

D. 31 p. m. bankierowie, którzy chcą nową pożyczkę złożyć, zgromadzili się u podskarbiego.

Depesze z Bombay lądem przysłane donoszą, że nasza szalupa Wiktor o 18 armatach zatopiła fregatę francuzką Strzała o 36 armatach.

Jenerał Hutchinson dla polepszenia zdrowia wyiechał na nieiaki czas z Malty do Sycylii.

Do Shernes posłano rozkaz rozbroienia 15 okrętów rożney wielkości.

Dnia wczorayszego była nader świetna gala u Królowey, na której wszyscy ministrowie zagraniczni i lord Whithworth z swoią żoną, Xiężną Dorset, się znaydowali.

Negocyator francuzki Jozef Bonaparte, i tuteyszy ambassador ob. Otto maią dostać w upominku tabakiery suto dyamentami wysadzane.

W Marynarce naszey w nadgrodę iey męztwa poczyniono wielkie promocye. Dziś Xiężniczka Wallii dała ucztę dla wszystkich officyerow armii egipskiey.

W Birmingham i innych miastach lud sam ciągnął powóz iadący z wiadomością o pokoiu, który był wstęgami ozdobiony. Strzelano z armat, powiewały bandery i tysiączne oznaki radości dawano.

Z Indyy wschodnich przybyły tu 3 okręty z ryżem. Półkownik Agnew pokonał zupełnie iednego z naczelnikow Poligarów.

Dzienniki nasze wzmiankuią, że lord Cornvallis, który miał 18 służących dawał nayświetnieysze bale wieczorne, a ob. Schimmelpenninck naywymyślnieysze obiady.

Ostatniego wtorku wieczorem wiele domow w Londynie było illuminowanych, a szczególniey dom ob. Otto gdzie w transparentach pokazały się cyfry: G. R. i R. F.

Hadfield człowiek pomięszanego rozumu, który do Króla na teatrze Drurylane strzelił, został w domu szalonych od współwięźnia za uderzeniem w ciemię zabity.

Kanclerz skarbowy oświadczył w izbie niższey, że przyniesie bill, w którym ma bydź bankowi do woli zostawiono wypłacać należytości w gotowych pieniądzach, lub w papierach.

D. 31 P. Satton jeneralny adwokat Xcia Wallii wniósł, ażeby przeyrzeć, na iakim fundamencie dochody Xstwa Cornwallis aż do 21 roku życia Xcia trzymano, na co ie obrocono, iak wiele od czasu tego oddano Xięciu, i wiele ieszcze dopłacić należy. Z tey miary powstały żywe spory. P. Fox i inni mówili za Xciem: P. Addington za prawem korony do dochodów tego Xstwa, pomimo tego, że rząd gotów iest pomnożyć dochody Xięcia Wallii. Nakoniec wniosek P. Satton 160 głosami przeciw 103 odrzucono.

Z Paryża d. 31. Marca.

Pierwszey nocy po wydrukowaniu ostatecznego traktatu wysłano 14 gońcow; minister Talleyrand w przód przez 3 godziny pracował z pierwszym konsulem. Posłowie zagraniczni dopiero we 24 godzin swych gońcow powysyłali.

Na audyencyi, którą pierwszy konsul dał senatowi, zapytał go urzędownie prezydent, czyli się znayduią tayne artykuły "Oświadcz narodowi, którego senat iest opiekuńczym gieniuszem, że żadnych nie

maſz taynych artykułow; ręczę to honorem.,,

Z Syberyi przybyło tu 2 znanych Francuzow, których tam Paweł I. z Krymu zawieść kazał przed 3 laty. Ci potwierdzaią, co o tym kraiu Kotzebue napisał.

Papiery hiſzpańskie poſzły w górę po pokoiu.

Gdy iuż powſzechny pokoy naſtąpił, oczekuią tu z nierpliwością ogłoſzenia konkordaty.

W różnych wydziałach Paryża zrobiono 20 uſtanowień rumfordskiey zupy, w których 12,000 porcyy codziennie rozdaią. Dla wielkiey drogości chleba wiele familiow żywi ſię tą zupą. Spodziewamy ſię iednak, że po naſtąpieniu pokoiu większy będzie przywoz zboża z zagranicy i cena chleba spadnie.

Na nadzwyczaynem poſiedzeniu trybunatu Laubier wniosł: " Niech trybunat oświadczy ſwe życzenie, ażeby z okoliczności powſzechnego pokóiu ogłoſzono przebaczenie dla wſzyſtkich zbiegow, którzy do kraiu powrócili,, lecz trybunat przyſtąpił do dziennego porządku. Na wczorayſzem poſiedzeniu Lucyan Bonaparte, Carnot &c. wykonali przyſięgę konſtytucyyną.

W tych dniach Pani Garnerin odprawiała podróż powietrzną.

Już uſtał kongres w Amiens i pełnomocnicy wyiechali; lord Cornvallis do Anglii, a inni do Paryża. Odiazd pełnomocniką angielskiego nabawił żalem uboſtwo, które iego dobroczynności doznawało. D. 27 Marca o godzinie 1 po południu pełnomocnicy zgromadzili ſię do sali pod honorowemi eskortami. Sala konferencyyna była ozdobioną malowidłami z muzeum wersalskiego. Liczne woyska ſtały pod bronią, a pełnomocnicy byli w sali przyięci odgłosem muzyki woienney w pośród radosnych okrzyków zgromadzonego ludu. Po półtrzeciogodzinney konferencyi naſtąpiło podpisanie oſtatecznego traktatu pokoiu w przytomności tylu widzow, ile ich obiąć mogła sala. Pełnomocnicy uściskali ſię potem, widzowie wzruſzeni byli do łez, a lud wołał. ,, *Niech żyie Bonaparte*!

Jenerał Richepanse z 6000 woyska odpływa do Gwadelupy.

Dnia 2. Kwietnia.

Papiery rządowe znowu bardzo spadły. Że papiery naſze od podpisania pokoiu nie podniosły ſię, wielu to zadziwia, ale przyczyna tego bardzo naturalna, bo kapitały w czaſie woyny do Paryża zwiezione dziś do portów wysyłaią. Już okręty do Antyllow wyſzły, wkrotce inne do Indyow odpłyną. St. Malo i Grandville wysyłaią ſwych rybaków do ziemi nowey. Dunkierka 40 takich ſtatków wyſtawia, z których 30 tego roku wybudowano.

Liſty z Hiſzpanii donoſzą, że niedawno wywieziona z Kadyxu zamaskowana osoba, była bywſzy miniſter Urquijo. Słychać, że go osadzą w iedney twierdzy na wyspach filippińskich.

Dzienniki naſze mówią, że ninieyſzy pokoy ieſt naylepſzą gwarancyą dla kupuiących dobra narodowe.

Na trzy mieysca członków zagranicznych w inſtytucie narodowym naſtępuiących podano kandydatów: do klasy fizyczney i matematyczney Pryſtleia, Pallasa, i Herschela; do klasy nauk moralnych i politycznych Niebuhra, Müllera, i Jeremiiaſza Benthama; do wydziału literatury i nauk wyzwolonych PP. Canova, Calderai, i Klopſztoka.

Aſtronom Laland ofiarował inſtytutowi 10,000 franków na uſtanowienie roczney nadgrody za nayużytecznieyſze odkrycie, obserwacyą lub naylepſze dzieło w Aſtronomii.

Predykant wyznania genewskiego Mar-

ron czynił nadzwyczayne nabożeństwo na podziękowanie za szczęśliwy pokoy. To iednak w kaplicach duńskiey i szwedzkiey nie nastąpiło.

Dla ożywienia handlu naszego do Senegalu nakazali Konsulowie, ażeby od 5 Maia okręty francuzkie zawiiaiące do Senegalu żadney opłaty nie dawały, tylko przy odchodzie maią płacić po 4 franki od centnara gumy, a w proporcyi od innych towarów.

Regnault de St. Jean d'Angely wydaie teraz nowy dziennik pod tytułem *Bulletin de Paris*.

Znany Monnier ma zostać prefektem departamentu Mont blanc.

D. 24 p. m. jenerał Richepanse przybył do Brestu, nazaiutrz odprawił z woyskiem popłynąć maiącem ćwiczenie, a d. 26 odpłynął wraz z woyskiem. Jenerał Richepanse będzie jeneralnym rządzcą Gwadelupy na mieyscu wice admirała Lacrosse.

Z Petersburga d. 25. Marca.

Wyszedł tu godny uwagi ukaz, w którym wszystkim sędziom i pisarzom, (którzy po sądach rossyyskich więcey niż kędy indziey do wyroków wpływaią i właściwie udaią biegłych prawników) naysurowiey nakazano wydzielanie nayściśleyszey sprawiedliwości, a razem tak na niesprawiedliwych sędziów, iako i na strony niesłuszne sprawy wszczynaiące, pieniężne kary nałożono. Sędziowie i pisarze muszą za każdy wyrok niesłusznym od wyższego sądu znaleziony, 5 procentu od całkowitey summy, o którą rzecz idzie, zapłacić. Jeżeli inne instancye podobny wyrok napiszą, podobnie iak i pierwsza od całkowitey summy po 5 procentu zapłacą. Wszczynaiący niesprawiedliwą żałobę zapłaci w pierwszey instancyi 5 procentów, w 2giey 10, a w 3ciey 20 od całkowitey summy, o którą się prawuie. Ukaz ten kończy się następuiącemi wyrazami: "Z resztą, ieżeli na przyszłość znaydą się tak niedbali sędziowie i pisarze, którzyby po kilkokrotnem ukaraniu za niesprawiedliwe wyroki poprawić się niechcieli, ale przeciwnie wracali się do dawnego przestępstwa, tedy takowi, iako hanbiący dostoyność, którą piastuią, oprócz zapłacenia wymierzoney kary pieniężney ieszcze swoie urzędy utracą. Gdyby zaś kto o iawną niesprawiedliwość i stronnictwo przekonany został, tedy nie tylko swoy urząd traci, ale nadto dalszemu badaniu i karze stosownie do ustaw podpada.,,

Senat ogłosił także pod d. 23 t. m. ukaz imperatorski względem cenzury Xiąg w następuiącey treści: — 1) Przywraca się wolność wprowadzania Xiąg obcych podług taryfy 1782 roku; 2) względem drukarni i wydawania Xiąg w kraiu przywraca się ukaz 1783 roku to iest: "Drukarnie nie rożnią się od innych rzemiosł i rękodzieł, przeto każdemu pozwala się ich podług woli zakładać po wszystkich miastach z wiedzą policyi miasta, i drukować wszystko w każdym ięzyku, byleby tylko to niebyło wprost przeciwne religii i ustawom cywilnym państwa. W tym celu każde pismo będzie od policyi podpisane. Gdyby zaś kto drukował pismo przeciwne ustawom cywilnym państwa lub religii po mimo zakazu, na ów czas nietylko takowa Xiążka będzie skonfiskowana, ale nadto wydawca ukarany.,, Pozwala się więc drukować pisma od dyrektorów szkół ludu podane dla tychże szkół użytku. Z resztą stosować się należy do ukazu 1783 roku; 3) Xiągi Kościelne i inne duchowne podciągaią się pod ukaz 1787 roku, którym iedna tylko drukarnia Synodalna upoważnia się do wydawania Xiąg duchownych. Mogą ie iednak wydawać kommissye szkół ludu za pozwoleniem rządowem i pod Synodu okiem; 4)

Wſzyſtkie cenzury po miaſtach i portach uſtanowione znoſzą ſię, urzędnicy ich na dawne urzędy odsyłaią ſię: ieźli tych zaś niemieli Senat ich użyie podług każdego zdatności.

Ukazem pod d. 12 Marca noſtąpiło urządzenie guberniiow białey i małey Roſſyi; pierwſza dzieli ſię na guberniie witepską i mohilowską, druga na guberniie czerniechowską i pułtawską, z których każda zawierac będzię 12 okręgów.

Z Stokolmu d. 26. Marca.

Oſtatnie urzędowne rapporta z morza środziemnego pod d. 15 Lutego zapewniaią, że admiralicyyny półkownik Tonquiſt wysłany do Maroku na fregacie Tetys dla wybadania zamysłów cesarza względem bandery ſzwedzkiey za przybyciem ſwoiem, znalazł wſzyſtko ſprzyiaiące Szwecyi, dla czego okręt podarunkowy wyprożnic kazał i zaraz do Trypolu udał ſię, aby wſpolnie z eskadrą admirała Cederſtröm mógł działac. Przeznaczony dla Tunetu podarowniczy okręt, ktory kapitan Bockmann poprowadził, iuż przybył na mieysce ſwoiego przeznaczenia.

Z Berna d. 28. Marca.

Z Sion donoſzą, co naſtępuie: — Dnia 25 zrana ogłoſzono i poprzybiiano naſtępuiący wyrok, który daie powód do rożnych domysłów:

Rzeplta Francuzka. — W głowney kwaterze Sion d. 30. Ventose (21 Marca) roku X. Rzepltey. — Jenerał Turreau kommenderuiący w Walezyi. " Zważywſzy, iż w Walezyi znayduią ſię nieprzyiaźne osoby ſpokoyności publiczney, których poſtępek zmierza iawnie do zamieſzania teyże ſpokoyności i obłąkania zdania dobrych obywateli; iż wiele złych osób mieniąc ſię bydź deputowanemi Walezyi, poważyli ſię zanieść do rządu helweckiego własne ſwoie życzenia imieniem ich gromad, że pomiędzy temi osobami znayduie ſię kilka, które należały do rewolucyy w roku 1798 i 1799 i po dwa razy zyskały przebaczenie narodowe; iż te osoby śmieią ſię ſzczycic wſparciem rządu helweckiego dla odwiedzenia ludu od posłuſzeńſtwa uſtawom i urzędom, które są ich wykonawcami, gdy tym czasem rząd helwecki nie przeſtaie zachęcac do posłuſzeńſtwa uſtawom poważania urzędów. Zważywſzy nakoniec, iż dalſze pobłażanie z ſtrony jenerała mogłoby wyſtawic ſpokoynośc publiczną na niebeſpieczeńſtwo i przymuſic do użycia krokow oſtrych na iey przywrócenie, ſtanowi zatem: 1) Obywatele (naſtępuią imiona 25 osób) maią rozkaz udadź ſię do Sionu i tam zoſtaną pod dozorem władz cywilnych i woyskowych aż do dalſzego rozkazu; 2) Prefektowi ogólnemu zleca ſię wykonanie tego wyroku, który będzie wydrukowany, ogłoſzony i poprzybiiany.

Podp. *Turreau.*

Jenerał Turreau, wraz z ſwoią żoną i głównym ſztabem miał d. 26 udac ſię do St. Maurice i Monthey.

Dokończenie Konſtytucyi Rzepltey helweckiey.

Art. 32. Senat wybiera z łona ſwego małą radę, którey podobnież iak senatowi landmann prezydowac będzie. Art. 33. Rada ta składa ſię z członkow 7miu procz dwoch landmannow i 2 ich zaſtępcow. Pomiędzy członkami tey rady więcey nad dwie osob z iednegoż kantonu znaydowac ſię nie może. Art. 34. Mała rada doſtrzega wykonania uſtaw. Art. 35. Podaie proiekta do wyrokow i urządzeń adminiſtracyynych, które potem senat potwierdza, i czuwa nad ich wykonaniem. Art. 36. Mała rada może ſtosownie do przepisow organicznych zlecic członkom ſwoim wydziały naſtępuiące: wewnętrzny, ſprawiedliwości, skarbu i woyny. Art. 37.

Landmannowie i dway ich zaſtępcy kieruią intereſſami zagranicznemi. Używaią do tego sekretarza ſtanu, którego senat nie złona ſwego mianuie. Senat mianuie także i z urzędu składa zwyczaynych agentow dyplomatycznych, z liſty podwoynie podaney od dwóch landmannow i dwoch ich zaſtępcow. Art. 38. Wſzyscy urzędnicy rządu środkowego są podległemi małey radzie, senat wybiera ich z potroynych liſt od rady małey podanych, i może ich także złożyć. Art. 39. Landmann będący w urzędowaniu brać będzie płacy 15,000 frankow, drugi landmann, dway ich zaſtępcy, i inne członki rady małey po 6000 frankow. Inne zaś członki senatu po 4000 fr. Art. 40. Senat poſiędzenia ſwoie zawieſić może, zawieſzenie iednak co do przeciągu czasu 3 mieſięcy przechodzić nie ma. W czaſie przerzeczonego zawieſzenia, rada mała ieſt składem władzy wykonawczey i ſprawuie ią w całey rozciągłości, wyiąwſzy proiekta do uſtaw. W nadzwyczaynych przypadkach senat może bydź zwołany od rady małey przed upłynieniem czasu zawieſzenia. Art. 41. Zawieſzenie to nie może następować w czaſie trzech tygodni poprzedzaiących i następuiących zaraz po zgromadzeniu ſię seymu. Art. 42. Senat powinien żądać od małey rady zdania ſprawy z czynności iey w czaſie zawieſzenia. Może iey dadź ſwoie inſtrukcye.

Tytuł V. *Rząd kantonowy.* — Art. 43. Każdy kanton ma ſwoy rząd prywatny z służącemi mu własnościami niżey oznaczonemi; rząd ten do mieyscowego położenia ſtosowany będzie. Art. 44. Władze wyżſze kantonowe roztrząsaią proiekta do uſtaw przysłane sobie od senatu; przyymuią ie lub odrzucaią, i zdanie ſwoie senatowi przesyłaią. Art. 45. Są obowiązane pod własną odpowiedzią wykonać ogólne uſtawy Rzepltey; rząd środkowy przeſzle ſwoie ſzczególne rozkazy do urzędnika wybranego złona władzy kantonowey, a w przypadku zaniedbania wykonania, wykonać ie proſto rozkaże. Dla wybrania takowego urzędnika władze naywyżſze kantonowe podadzą rządowi środkowemu ſwego prezydenta i dwoch członkow.

Tytuł VI. — *Urządzenie Sprawiedliwości.* — Art. 46. Urządzenie i ſprawowanie ſprawiedliwości cywilney i kryminalney ieſt oddane kantonom w oznaczeniu następuiącym. Art. 47. Władza sądownicza we wſzyſtkich kantonach oddzielona będzie od władzy rządowey, członek iednak iedney władzy może bydź członkiem 2giey. W iednym kantonie więcey nad dwie sądownicze inſtancye bydź nie może. Art. 48. Rząd środkowy poda iak nayprędzey będzie można do potwierdzenia konſtytucyynego, xięgę praw kryminalnych i proiekt poſtępowania w sądach kryminalnych, dla całey Helwecyi. Art. 49. Poda także proiekt do uſtaw handlowych ogulnych do potwierdzenia kantonom, a ieżeli uzna to za rzecz potrzebną proponować będzie ſzczegulne handlowe trybunały. Art. 50. Uſtanowiony będzie naywyżſzy trybunał składaiący ſię z 11 członkow. Do trybunału tego więcey nad iednego członka z kantonu wybierać nie można. Art. 51. Członki tego trybunału raz potwierdzone na ſwoich urzędach zatrzymaią ie na całe ſwoie życie. Art. 52. Do pierwſzego wyboru na członki tego trybunału senat podaie seymowi helweckiemu liſtę 22 obywatelow, a każda władza naywyżſza kantonowa iednego obywatela. Na mieysca zaś poźniey wakuiące senat podaie dwoch obywatelow, i trybunał naywyżſzy także dwoch. Art. 53. Z iedynaſtu członkow naypierwſzy raz mianowanych, każdego roku po dwoch losem wychodzi, a roku 6 pozoſtały ieden,

w tym iednak sposobie: że każdy wychodzący członek będzie umieszczony na liście podwoyney maiącey się podadź seymowi. Stosownie do poprzedzaiącego artykułu w przypadku wakowania w trybunale mieysca. Każdy członek nowo obrany w przeciągu przerzeczonych lat sześciu albo po tem czasie, będzie po upłynieniu lat 2 po swoim wybraniu w tymże samym sposobie seymowi do potwierdzenia podany. Art. 54. Członki naywyższego trybunału też same płacę mieć będą, co członki senatu. Art. 55. Do naywyższego trybunału odwołać się można w sprawach cywilnych przechodzących wartość 3000 fr., w których przytym, albo sama Rzeplta helwecka, albo iakowy kanton, albo osoba zagraniczna, albo obywatel innego kantonu będzie stroną. Art. 56. Jeżeli naywyższa władza kantonowa znaydzie to dogodnym interessom swego kantonu, aby odwołanie się do naywyższego trybunału mieysce miało w innych sprawach sądowych ważnych pomiędzy obywatelami tego kantonu, będzie mogła oznaczyć przypadki, w których odwołać się będzie można. Art. 57. Można odwołać się do naywyższego trybunału od każdego wyroku kryminalnego karzącego na śmierć albo więzienie naymniey 10 letnie. Toż odwołanie się ma mieć mieysce, w przypadku gdyby obywatel helwecki był wygnany na lat 10 z kraiu Rzepltey Helweckiey. Art. 58. Prawo Aggracyacyi we wszystkich podobnych przypadkach należy do senatu. Art. 59. Ktokolwiek ukarany będzie od sądu kantonowego karą niesławy, albo zapłaceniem naymniey 500 franków, będzie mógł do trybunału naywyższego iako ostatniey instancyi odwołać się. Art. 60. Osobna ustawa przepisze władze kantonów względem konfiskacyy i kar zniemi maiących związek. Art. 61. Wszystkie skargi przeciw urzędnikom mianowanym od rządu środkowego, bądź to tyczące się nadużycia władzy, bądź popełnioney niesprawiedliwości mogą podobnież przez odwołanie się przyyść do trybunału naywyższego. Art. 62. Podobnież wszelka skarga o występek wszafowaniu sprawiedliwości, o używanie sposobów przekupstwa albo nadużycie władzy w urzędzie sędziego będzie mogła przez odwołanie się przyyść do trybunału naywyższego. Art. 63. Trybunał naywyższy ma polecony dozor nad wszystkiemi niższemi i wyższemi sądami, i donoszenie o wszystkich nadużyciach i zdrożnościach zdarzyć się mogących rządowi środkowemu aby ten zapobiegł i n konstytucyynie. Art. 64. Stosownie do przepisu ustawy szczególney porządkowey, członki senenatu Helweckiego, trybunału naywyższego, któreby były oskarżone o występek stanu będą, sądzone od trybunału złożonego z prezydentów wyższych sądów wszystkich kantonów.

Tytuł VII. — *Warunki wyboru.* Art. 65. Nikt nie może bydź mianowany na urząd narodowy lub kantonowy: 1) ieżeli nie iest obywatelem Helweckim; 2) ieżeli nie ma lat 20 skonczonych; 3) ieżeli nie ma własności w Helwecyi, albo nietrudni się professyą niepodległą. Kanton każdy przepisze ilość tey własności. Powinna ona bydź dwarazy tyla do urzędu kantonowego, ile wyciąga iey urząd dystryktowy, a 3 razy do urzędu narodowego. Poźnieysza ustawa urządzi to wszystko, co się ściąga do nabycia, używania, zawieszania i utraty praw obywatelstwa Helweckiego. Podpisano. Prezydent senatu *Aloizy Reding*, *Pellis*, *Anderwert*, *sekretarze.*

DODATEK

DO Nru. 32.

GAZETY KRAKOWSKIEY.

W e Srodę Dnia 21 Kwietnia 1802.

O Moście Passauskim.
(Z Neuwiedzkiey Gazety.)

Wszystko iest tylko przeyściem!
Napis na moście w Passau.

Każdemu wiadomo iakie wrażenie nie spodziewany napis w duszy czyni. Duch narodu podnosi się, wzbudza w nim myśl ślachetną.

Passau leży nad Dunaiem w niższey Bawaryi, w przyiemnem bardzo położeniu. Ma powietrze zdrowe, wina węgierskie lub austryackie, piwo bawarskie, miasto iest ochędożne, mieszkańcy dobrzy, a rząd -- ieszcze elektorski. Rzeki Inna i Jlla schodzą się tam, i zdaią się iak dway bracia ściskać, aby od matki Dunaiu do Wiednia zaprowadzeni zostali, gdzie znaydą grzeczne źródło Wiedeńskie, które za brata swego przyrodniego uznaią, albo raczey ón ich za pozwoleniem propagandy wynadgrodzeń za braci przyymie. — Tak to teraz nie iedna siostra znaydzie braci, nie mogąc nawet doyść stopnia pokrewieństwa! Gdyby pierwszy biskup passauski, Erchenfried, zmartwych wstał, mocnoby się cieszył, że się tak dzieci kochaią!

W Passau więc iest most, na którym znayduie się napis, że nawet sam Salamon nie mógłby pięknieyszego, stosownieyszego do okoliczności i moralnieyszego zrobić. Napis ten wyraża:

Wszystko iest tylko — Przeyściem.

Ta wysoka prawda przypomina wszystkim ludziom zacząwszy od chwały Bonapartego aż do Alexandra, od Kromwela aż do poniżenia Barrasa, o prożności świata. Wszyscy przechodziemy przez takowy most, iakoż wszystko iest tylko przeyściem!

Ostatnie 10 lat naszego życia były mostem; szliśmy po niem iak raki raz naprzód, drugi raz wstecz. Wielu zniego spadło wielkich i małych. Słyszeć się dały narzekania, oczekiwania, nadzieie, potem rozpacz. Nakoniec pobiegliśmy wstecz iak zestraszone sarny do Passau; tam dopiero pocieszył nas napis na moście: Wszystko iest tylko przeyściem!

Nie ieden potężny woiownik, który świat zadziwia; nie ieden magnat, który się z swey wielkości nadyma; nie ieden bogacz, który chciwą ręką zbiera skarby; nie ieden rospustnik, ubiegaiący się za Epikura roskoszą; nie ieden mędrzec, który zwyniosłością rzuca iskierki światła pomiędzy nas nieuków; nie ieden filozof, który natrząsa się z przyiętych zasad; nie ieden Lukul, który z brzucha swego czyni bożka; nie iedna piękna kobieta, która gładkość swey twarzy wysoko ceni; nie iedna dama, która modną suknią nie iednemu oczy zakurzy; nie ieden proiektant, który wszystko przewraca, co nie iest podług iego myśli. — Ah wszyscy ci panowie i damy niechay idą na most passauski, przeczytaią i dobrze rozważą iego napis!

Gdzież Fryderyk Wielki, który całą Europę chwałą swoią napełnił; gdzież Jozef II., który piął się po skale wielkości do Bogini nieśmiertelności; gdzież Katarzyna II.

---

która lewą ręką zawsze sięgała na wschód, a palcem prawey ręki groziła zachodowi; gdzież Pius VI., który w utrapieniu i boleściach chrześciańskich cnot, wystawił sobie ołtarz niebieski na tym mikczemnym świecie; gdzież liczne offiary szaleństwa i woyny, które z mostu ludzkiego życia guilotyną i orężem strącone zostały; gdzież nasi przyiaciele i nieprzyiaciele; gdzież nasi dawni bracia, którzy się całością oyczyzny cieszyli. Ah! gdzież oni są wszyscy? Zobacz napis na moście passauskim!

Jednak niespodziewane przeyście z woyny do pokoiu całą Europę zadziwiło: Anglia wszystkie oddaie zdobycze, dwie tylko zatrzymuiąc wyspy, gdy tym czasem Francya przy swoim powiększeniu na lądzie zostaie! Ocalenie Turcyi naywięcey rząd angielski skłoniło do pokoiu, widział bowiem iasno, iż Bonaparte nie przestanie na wydarciu sobie Egiptu; znaydzie zawsze sposobność wtargnienia do Turczech, oderwania iey naypięknieyszych prowincyy, zrepublikanizowania Grekow, którzy zawsze wzdychaią do wybicia się z pod władzy tureckiey, i skończy na odzyskaniu znowu Egiptu. Gdyby Paweł I. nie był umarł, iużbysmy to wszystko widzieli uskutecznione; lecz śmierć iego uratowała Turcyą i pozwoliła nam cieszyć się powszechnym pokoiem. Zniknęło niebezpieczeństwo, zaczem wszystko iest tylko przeyściem!

CENA ZBOZ

Na targu w Krakowie d. 20. *Kwietnia* 1802.

Korzec Pszenicy	zł. pol.	26½ do 29.
— Żyta		21 — 22.
— Jęczmienia		18 — 20.
— Owsa		15 — 15½.
— Groch		20 — 23.
— Kaszy iaglaney		30 — 36.

W Wiedniu d. 10. *Kwietnia.*

Meca wynosząca 15 naszych garcy:

— Pszenicy	zł. pol.	14 do 23.
— Żyta		10 — 15.
— Jęczmienia		9 — 13.
— Owsa		7 — 10.

W Ołumuncu d. 10. *Kwietnia.*

Meca Pszenicy	zł. pol.	20 do 21.
— Żyta		16 — 17.
— Jęczmienia		12 — 13.
— Owsa		6 — 8.
— Prosa		15½ — 16½.

W Gdańsku d. 3. *Kwietnia.*

Szefel czyli pół korca naszego w monecie pruskiey:

— Pszenica	zł. pol.	14 do 18.
— Żyto		9 — 10.
— Jęczmień		7 — 7½.
— Owies		4½ — 5.

DONIESIENIA.

Z Strony C. K. Gubernium Galicyi Zachodniey. — Przez śmierć Elżbiety Kinclowey zawakowało mieysce jozefowskiey baby cyrkularney.

A zatym baby examinowane w Akademiach kraiowodziedzicznych chcąc dostąpić tego mieysca, prożby należytemi zaświadczeniami opatrzone naydaley do czterech tygodni do tuteyszych rządow kraiowych podawać maią. *W* Krakowie *d.* 5 *Marca* 1802.

Zink.

C. K. Sądy Szlacheckie Lubelskie Gallicyi Zachodniey oznaymuią tem Edyktem JOO. Macieiowi, Stanisławowi, Januszowi, Karolowi i Jozefowi Xiążętom Jabłonowskim, że JO. Franciszek Xżę Sapiecha, Karolina Sołtykowa, Anna Potocka, Maryanna Puzynina i Emilia Jelska niemniey Stanisław Sołtyk nabywca prawa od Xięcia Alexandra Sapiechy u Sądow tych w sprawie o sekwestracyą prowentow dobr Wysokie i Zakrzew w summie 860 zł. pol. załobę na nich podali i o pomoc Sądu, ile sprawiedliwość wymaga dopraszali się.

Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości, gdzie oni zostaią, lub czy w cale w Ces. Kr. kraiach dziedzicznych znayduią się, im patrona tuteyszego Ur. Hakenschmida, z ich szkodą i ich kosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten podług ordynacyi sądowey rozpocznie się, i ukończony zostanie; oni przeto Edyktem ninieyszym tym koncem upominaią się, ażeby wczasie przyzwoitym to iest: dnia 17 Maia roku bieżącego sami się stawili, albo ieżeli iakie maią prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłali, albo nakoniec innego patrona obrali, tego sądom tym wymienili, i po-

dług przepisu tych środków prawa używali, które do obrony swey sprawy za nayskutecznieysze osądzą, gdyż inaczey wszelką niedogodność z zaniedbania wynikaiącą podług opiewu C. K. praw samiby sobie przypisać byli winni.

Dan w Lublinie d. 4 Lutego 1802.

Gołaszewski.

Brzozowski.

Partscher.

Z Rady C. K. sądów szlacheckich Lubelskich Galicyi Zachodniey.

Sahaneck.

Fryderyk Wilhelm z Bożey Łaski Król Pruski, ninieyszym pismem czyniemy wiadomo, iż w Xiędze hipoteczney państwa Lutomierska na dobrach do tegoż należących Gorney Woli Tarnowki części B. Dobruchowa dystryktu Szadkowskiego rubr. III. Nr. 1 dla zamężniey Anny Xiężney Jablonowskiey i Chrystyny zamężniey Bielińskiey Xiężny z Sanguszkow teraz iey sukcessorow protestacya względem dla nich z tych dobr należącego się załatwienia zaniesiona iest.

Gdy więc na fundamencie pomiędzy Xięciem Sanguszkiem i sukcessorami Ur. Jabłonowskiey i Bielińskiey zawartych działow, iakoteż i na fundamencie przez też uczynionych kwitów,, sukcessorowie Ur. Jabłonowskiey i Bieleńskiey iuż zaspokoieni są zaczym dokumenta de datt. Warszawa d. 23 Julii 1796 niedostateczne są, aby na fundamencie iah protestacya wymazaną bydź mogła. Ponieważ z nich ani zupełna legitymacya prowokantkow ani też konsens do wymazania protestacyi niewynika, domagał się więc teraźnieyszy dziedzic maiętności Lutumierski Ur. Franciszek Mączyński, ktory takową od Xięcia Sanguszka okupił, aby wiadomi sukcessorowie Xiężney Anny Ur. Jabłonowskiey iako to:

1) Xiąże Stanisław Jabłonowski; 2) Tekla zamężnia Potocka, także zmarłey Ur. Bieliński iako to:

1) Paweł Bieliński, 2) Józef Bieliński, 3) Barbara Kossowska, 4) Joanna Markisa Wielępolska których pomieszkanie nie wiadome, Edictaliter cytowani byli.

Zapozywamy was więc wspomnionych sukcessorow Xiężney Jabłonowskiey i Bielińskiey z Sangoszków iako też i iescze exystuiących niewiadomych sukcessorów lub cessyonaryuszow aby w przeciągu 3ch miesięcy naydłużey na terminie dnia 12 Julii o godzinie 10 zrana sub praeiudicio w tuteyszey regencyi przed Regencyi konsyliarzem v. Colomb, osobiście lub gdyby to bydź niemogło przez informacyą i plenipotencyą opatrzonego tuteyszego Justitz kommissarza na co assistenstrata Łukasza, Justitz kommissarza Szmekla, Mytszkę, Janiszka, Zeligiera, Rozdaytzera, i kryminalnego sędziego Skrzętwę proponuiemy, stanęli, i ieżeli do dobr Lutumierska, Gorney Woli, Tarnowki części B. Dobruchowa z protestacyi w Xiędze hipoteczney tych dobr Rubrica III. Nr. 1. ad instantiam Xiężny Ur. Bielińskiey i Jabłonowskiey zapisaney, iakie pretensye macie, te zameldowali, i przyzwoity kwit gdy iuż stosownie do sądowego kwitu de datto. w zamku w Warszawie dnia 15 7bris 1796. względem tychże dobr zaspokoieni zostaliście uczynili, w przypadku niestawienia się teay oczekiwać możecie, iż z pretensyami waszemi do wspomnioney protestacyi preklutowani zostaniecie. Taka w tym wola nasza. Przy wyciśnieniu naszey większey pieczęci i zwyczaynych podpisach. W Kaliszu dnia 19 Februarii 1802.

Oemvilen.

C. K. sądy szlacheckie Lubelskie Gallicyi zachodniey, oznaymuią tym Edyktem Urodzonemu Franciszkowi Bielińskiemu, że starozakonny Józef Lewkowicz, u sądów tych w sprawie względem pretensyi z arendy propinacyi wsi Dys wynikaiący, żałobę na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga doprasza się.

Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości, czy wcale w C. K. kraiach znayduie się,

iemu patrona tuteyszego Urodzonego Moraczewskiego, z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z którym proceſs ten podług ordynacyi sądowey rozpocznie się, i ukończony zoſtanie; on przeto Edyktem ninieyſzym tym końcem upomina się: ażeby w czaſie przyzwoitym to ieſt w 90 dniach sam ſię stanął, albo ieżeli iakie ma prawa ſwego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego Patrona sobie obrał, tego sądom tym wymienił, i podług przepisu, tych środkow prawa używał, które do obrony swey ſprawy za nayskuteczznieysze osądzi; gdyż inaczey wſzelką niedogodność z zaniedbania wynikaiącą podług opiewu C. K. praw samby sobie przypisać był winien. Dan w Lublinie dnia 27 Stycznia 1802.

Gołaſzewski.
Purtscher.
Gruſzecki.

Z Rady Ces: Król. sądów szlacheckich Lubelskich Gallicyi zachodniey.
Doſtenberg.

Dnia 26 Maia r. b. w kancellaryi C. K. Radłowskiey kameralney prefektury o godzinie 9 z rana przez publiczną licytacyą 45 sztuk spaśnych wołow podolskich, i 5 sztuk tuteyszo-kraiowego bydła naywięcey ofiaruiącemu za gotową zapłatę ſprzedane zoſtaną. Ochotę kupna maiący, zechcą się zwyż wſpomnionego dnia i godziny w Radłowskiey prefekturalney kancellaryi znaydować, i 10 procentowym załawem (vadium) zaopatrzyć się.
Punkta sprzedarzy przed zaczęciem licytacyi w kraiowym iezyku konkurrentom przeczytane zoſtaną.

Z Urzędu C. K. Dyrekcyi Kameralney. W Niepolomicach d. 30 Marca 1802.
Kromer.

C. K. sądy ſzlacheckie Lubelskie Gallicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem J. OO. Macieiowi, Stanisławowi, Januſzowi, Karolowi i Jozefowi Xiążętom Jabłonowskim: że JO. Franciſzek Xiążę Sapieha, Karolina Sołtykowa, Anna Potocka, Maryanna Puzynina, i Emilia Jelska, niemniey Stanisław Sołtyk prawa nabywca od Alexandra Xiecia Sapiehy, u sądów tych w sprawie o sekweſtracyą prowentow dóbr Wysokie i Zakrzew w summie 1530 zł. pol. 26 gro. c. s. c. żałobę na nich podali, i o pomoc sądu ile sprawiedliwość wymaga dopraſzali ſię.
Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości gdzie oni zoſtaią, lub czy wcale w C. K. kraiach dziedzicznych znayduią się, im patrona tuteyſzego Hakenſzmida, z ich ſzkodą i ich koſztem zaſtępcą poſtanowiły, z którym proces ten podług ordynacyi sądowey rozpocznie się i ukonczony zoſtanie; oni przeto Edyktem niniеyſzym tym końcem upominaią się, ażeby wczasie przyzwoitym to ieſt na dzień 27 Kwietnia r. b. godzinę 9 zrana ſami się ſtawili, albo ieżeli iakie maią prawa swego dowody, te zaſtępcy wyznaczonemu wczesnie przesłali, albo nakoniec innego patrona obrali, tego sądom tym wymienili, i podług przepiſu tych srzódków prawa używali, które do obrony ſwey ſprawy za nayskuteczznieyſze osądzą; gdyż inaczey wſzelką niedogodność z zaniedbania wynikaiącą podług opiewu C. K. praw samiby sobie przypisac byli winni.
Dan w Lublinie dnia 17. Lutego 1802.

Gołaszewski.
Purtscher.
Munich.

Z Rady C. K. Sąd: Szlach: Lubel: Galicyi Zachodniey.
Sahanek.